

kanat

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi Haber Bülteni Bahar 2011 Sayı 36

Kadim İnan Sarayından Osmanlı Sarayına İşret Meclisi

Fatma Sabiha Kutlar*

Prof. Dr. Halil İnalçık'ın *Has-bağçede 'Aş u Tarab Nedimler Şâirler Mutribler* adlı çalışması Ocak 2011'de Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan çıktı. Osmanlı sarayının ve yüksek zümresinin eğlence kültürüyle bu kültürün edebî metinlere yansımalarının ayrıntılı bir biçimde ele alındığı çalışmada; has bahçede şiir, musiki ve raks eşliğinde düzenlenen ve Osmanlı padişahlarının nedimleriyle katıldığı işret meclislerinin İslam öncesi İnan, Emevî, Abbasî vb. yüksek saray kültürlerine uzanan kökleri tarihî kaynaklardan hareketle incelenmektedir. Osmanlı seçkinlerinin eğlence kültürü ile halk kültürü arasında da bir etkileşimin söz konusu olduğu, ancak bunların zariflerin kültürüyle halkın yani re'ayanın kültürü arasında derin bir ayırım bulunduğu gerçeğini asla ortadan kaldırmayacağı da vurgulanmaktadır. İnalçık'a göre, saray mensuplarının teşrifat, muâşeret adabı, giyim kuşam, inşa, yüksek sanatlar ve edebiyat aracılığıyla oluşturduğu hâkim ve ayrıcalıklı yüksek kültür, aslında sultanın her alandaki egemenliğinin göstergesinden başka bir şey değildir (12).

Osmanlı sarayında sultanın, zariflerin ve nedimlerin çevresinde şekillenen eğlence kültürünün ve bu kültürün özelliklerinin, İnan klasik edebiyatının izlenmesiyle oluşan divan edebiyatına nasıl yansıdığına kökenlerinden başlanarak incelendiği çalışma dokuz ana bölümden oluşmaktadır: "Klasik Edebiyatın Menşei: İranî Gelenek", "Selçuklu Dönemi", "Beylikler Dönemi: Germiyanlı Şâirler", "Osmanlı Dönemi, Timurlular ve Osmanlılar", "Osmanlı Şâirlerinde İşret Meclisi", "Lâle Devri", "Klasik Edebiyatta Patronaj ve Fuzûlî", "1503-1526 İn'âm Defterine Göre Şâirler ve Aldıkları Bağışlar".

Yukarıda sıralanan ana bölüm başlıkları İnalçık'ın, çalışmanın önemli bir kısmında konuyu Osmanlı seçkinlerinin edebiyatındaki örneklerden hareketle ele aldığını göstermektedir. Yazara göre, işret meclisi kültürünün, Türkçe klasik edebiyat metinlerinde de ifadesini bulan özelliklerini anlayabilmek ve doğru yorumlayabilmek için İslam öncesi İnan geleneğini temsil eden hareketin İslamî dönemde Arap egemenliğine karşı çıkma sürecini iyi incelemek gerekmektedir. Çünkü eski kültürlerin ve özellikle eski İnan kültürünün İslam uygarlığı üzerindeki etkileri, saray çevresinde "âdâb" terimiyle ifade edilen lâdinî bir kültürel geleneğin ve bunun şekillendirdiği bir yaşam tarzının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Eski İnan sarayı mensuplarının, İslam dininin yasaklarıyla kimi noktalarda çatışan bu ayrıcalıklı yaşam tarzını ve kurallarını yansıttığı ilk eserler arasında *Şâhnâme*, *Kâbüsnâme* ve *Siyâset-nâme*'nin isimlerini anmak gerekmektedir. Bu ve benzeri metinler, yüzyıllar boyunca söz konusu kültürün özelliklerini üst sınıfın mensuplarına aktarmak amacıyla kullanılmıştır.

Sanatçılar, saray ve çevresinin İslam dininin kurallarıyla bağdaşmayan özelliklere sahip eğlence kültürüne ve kurallarına yer verdikleri eserlerinin İslamî kurallara sıkı sıkıya bağlı çevrelerden tepki almaması için de onları dinî unsurlarla şekillenmiş anlatım kalıpları içerisinde sunma yolunu seçmişlerdir (15-27).

Klasik Türk edebiyatının farklı dönemlerinin temsilcisi birçok sanatçının eserlerinde işret meclislerinin özelliklerine yer verdiklerini belirten İnalçık, bunlar arasında öncelikle Hoca Dehhânî, Şeyhoğlu Mustafa, Ahmedî, Şeyhî, II. Murad, Avnî, Ahmed-i Dâ'î, Abdülvâsî Çelebi, Ali Şîr Nevâyî, Revânî, Zâtî ve Mustafa Âlî'nin isimlerini anmaktadır. Bu sanatçıların konuyu nasıl ve hangi bağlamlarda ele aldıkları sorusuna metinlerden hareketle cevap arayan yazarın, diğerlerinin yanı sıra özellikle Ali Şîr Nevâyî'nin *Sâkinâme*'si, Revânî'nin *İşret-nâme*'si, Mustafa Âlî'nin *Mevâ'idü'n-Nefâ'is fî Kavâ'idü'l-Mecâlis*'i ve Nedîm'in şiirleri üzerinde durduğu ve konuyu XIX. yüzyıla kadar getirerek incelediği görülmektedir (58-241).

Çalışmada İnalçık'ın saray ve çevresine mensup zümre edebiyatı temsilcisi sanatçıların geçimlerini nasıl sağladığı sorusuna cevap aradığı bölüm de dikkat çekicidir. Burada sanatçıların hayatlarını idame ettirebilmek için gereken geliri hükümdarın ve seçkin sınıfın desteği ile elde ettikleri, dolayısıyla Osmanlı toplumu gibi her şeyin mutlak egemen bir hükümdar tarafından benimsendiği "patrimonyal" toplumlarda sanatçıların egemen yüksek kültürün kuralları çerçevesinde ifade etmekten başka çareleri olmadığı üzerinde durulmaktadır. Saray ve çevresinin yüksek kültürü temsil ettiği toplumlarda saray, sanatçının tek sığınağıdır; hamiliğine karşılık hükümdarın sanatçıdan beklentisi ise onun itibarını koruyacak nitelikte eser vermesidir. Bu bağlamda eserlerdeki standardın istenen düzeye erişebilmesinin de padişahın sanatçıya nasiplenmesiyle ilişkili olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir (242-292).

Tarihî kaynaklardan ve minyatürlerden yararlanılarak yapılan bu çalışma, hem Osmanlı döneminde padişah ve çevresinin eğlence kültürü ile bunların klasik edebiyat metinlerine yansımaları hakkında ayrıntılı bilgiler vermekte hem de konuyla ilgili olarak hâlâ bitmemiş tartışmalara açıklık getirmektedir. Dolayısıyla okura, İslam dininin yasakladığı kimi unsurların klasik edebiyat metinlerindeki yansımalarını yorumlarken, bunlara her zaman sembolik anlamlar yüklemenin doğru olmadığını da gösteren *Has-bağçede 'Aş u Tarab Nedimler Şâirler Mutribler* hem akademisyenler hem de öğrenciler için değerli, görsel açıdan da son derece zengin bir kaynak niteliğindedir.

*Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

<fkutlar@hacettepe.edu.tr>

Nil'in Bilgileri Üzerine Benzersiz İnci *Evliyâ Çelebi'nin Nil Haritası: "Dürr-i bî-misîl în ahbâr-ı Nîl"*

Başak Öztürk Bitik

On yedinci yüzyılın son çeyreğinde çizildiği anlaşılan ve Nil Nehri'ni gösteren Osmanlıca bir harita, 18. yüzyılda Kahire'den İtalya'ya uzanan bir yolculuk sonrasında Vatikan Kütüphanesi'ne getirildi. Haritanın sessiz bekleyişi, Ettore Rossi tarafından bilim dünyasına tanıtıldığı 1949 yılına kadar sürdü. 17. yüzyılın son çeyreğine ait olan ve yine 18. yüzyılda Kahire'den İstanbul'a gönderilen *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nin de 1814 yılında Joseph von Hammer tarafından bilim dünyasına tanıtılincaya kadar aynı sessizliği paylaştığı söylenebilir.

Ettore Rossi, söz konusu harita ile *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi* arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekse de Kahire'de ayrılan bu iki eserin bir araya gelmesi ve detaylı bir karşılaştırma yapılarak yayımlanması ancak 2011 yılında mümkün oldu. Evliyâ Çelebi'nin 400. doğum yıldönümü olan ve UNESCO ile ilişkilendirilen anma yıldönümleri kapsamında kabul edilen 2011'de, iki değerli bilim insanı Robert Dankoff ve Nuran Tezcan, harita ve *Seyahatnâme* arasındaki bu karşılaştırmayı gerçekleştirdi.

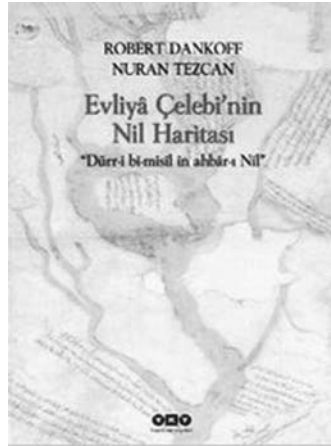

Merakî" bölümünde *Seyahatnâme*'den yola çıkarak bu konuda örnekler verilirken, bir seyyah olan Evliyâ Çelebi'nin harita ve seyahat ilişkisini vurgulamasının altı çizilir. "Evliyâ Çelebi Nil Yolculuğunun Öneminin Bilincinde ve Bir Haritada Gösterme Hedefinde" başlığında, onun Nil seyahatini tamamladıktan sonra, resimlerle yapılmış ilk dünya haritası Mappa Mundi gibi bir harita yapma arzusu dikkat çekici bir bilgi olarak öne çıkar. "Evliyâ Çelebi'nin Nil Yolculuğunun Kısa Özeti", on iki ayı geçen bu yolculuğun genel çerçevesini çizerek Evliyâ Çelebi'nin uğradığı yerleri ve kaldığı süreleri gösterir.

"Haritadaki Bölgelerin Genel Özellikleri"nde, haritanın kapsadığı yerler belirtilir ve *Seyahatnâme* ile karşılaştırılır. "Harita ile *Seyahatnâme* Arasındaki Metinsel İlişki: Paralellikler ve Farklılıklar, Haritacının Aktarma Yöntemi" başlığı altında harita üzerinde yer alan notların kimi zaman *Seyahatnâme* metninin bir çeşit özeti olduğu, verilen bilgilerin kimi zaman farklılaşırken kimi zaman da karıştırıldığı gibi tespitler titiz bir karşılaştırmanın sonunda örnekleriyle okura sunulur. Giriş bölümündeki son iki başlık, "Yer ve Betimlemelerde Ortak Bakış Açıları", "Dil ve Anlatım Özellikleri" Evliyâ Çelebi'nin üslubundan yola çıkarak Vat. Turc. 73 ve *Seyahatnâme* arasındaki benzerlikleri sunar.

Kitabın "Sonuç" bölümünde Robert Dankoff ve Nuran Tezcan, farklılıklar olmakla birlikte, haritadaki bilgilerin *Seyahatnâme*'de yer alanlarla örtüşüğünü belirterek her iki yapının da aynı zihnin ürünü olduğu, aynı yaklaşım ve kaygıları yansıttığı sonucuna varırlar. Kitaptaki "Metin: Vat. Turc. 73- *Seyahatnâme*" başlıklı bölümde, altmış sekiz sayfa boyunca, harita üzerinde yer alan Osmanlıca notların bilimsel çeviri yazısını *Seyahatnâme* metni ile karşılaştıran tablolara yer veriliyor. Nil'in kaynağından başlayarak haritadaki her ifadenin izini *Seyahatnâme*'de arayan yazarlar, buldukları sonuçları sistematik bir şekilde sunarak okura da bu karşılaştırmayı adım adım takip etme imkânı sağlıyor. Haritanın renkli bir nüshasını da içeren kitap, okuru Evliyâ Çelebi ile birlikte Nil yolculuğuna davet ediyor.

<bitik@bilkent.edu.tr>

Seksenli yıllardan beri *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi* üzerinde çalışan, eserin bilimsel çeviri yazı ile yayınına katılan Robert Dankoff, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Okuma Sözlüğü* (2008), *Seyyâh-ı Âlem Evliyâ Çelebi'nin Dünyaya Bakışı* (2010) başlıklı kitaplarıyla da Evliyâ Çelebi "kütüphanesi"nin gelişmesinde başat rol oynadı. Bamberg Üniversitesi'nde Evliyâ Çelebi üzerine doktorasını tamamlayan, bu ünlü Osmanlı seyyâhi ve eseri üzerine ilk ulus-

lararası sempozyumu düzenleyen Nuran Tezcan, Bilkent Üniversitesinde verdiği "Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme*" semineri ile birçok doktora öğrencisinin bu alana ilgi duymasını sağladı. Robert Dankoff ve Nuran Tezcan'ın *Evliyâ Çelebi'nin Nil Haritası: "Dürr-i bî-misîl în ahbâr-ı Nîl"* başlıklı kitabı, Nisan 2011'de Yapı Kredi Yayınları'ndan çıktı. *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'ni gerek bilimsel çeviri yazı ile gerekse günümüz Türkçesiyle okurla buluşturan Yapı Kredi Yayınları, eser üzerine yapılan çalışmalarını da yayımlayarak bu alanda oluşturduğu "özel dizi"yi geliştirmeye devam ediyor.

Evliyâ Çelebi'nin Nil Haritası: "Dürr-i bî-misîl în ahbâr-ı Nîl" başlıklı kitabın "Giriş" bölümü, "Harita Üzerine Kısa Bilgi" başlığı ile açılır. Ettore Rossi'nin, söz konusu haritanın (Vat. Turc. 73) Evliyâ Çelebi'nin okurlarından ya da onun maiyetinde yer alanlardan biri tarafından çizilmiş olabileceği görüşüne yer verilir. Dankoff ve Tezcan, başlangıçta yer verdikleri bu iddiadan yola çıkarak ona yeni bir olasılık eklerler ve kitap boyunca "Evliyâ Çelebi bu haritayı yapmış olabilir mi" sorusunun yanıtını ararlar. Bunun için, "İlk Nil Haritaları ve Osmanlı Nil Haritaları" başlığı altında haritanın kaynağını sorgulayan yazarlar, "Vat. Turc. 73 Ne Zaman ve Kim Tarafından Yapıldı?" başlığı altında, haritada saptanan Evliyâ Çelebi'nin kendine özgü söz varlığı ve anlatım özelliklerine dayanarak bu bilgilerin yazıcısının Evliyâ Çelebi'den bağımsız bir yazıcı olmadığı iddiasını dile getirirler.

"Evliyâ Çelebi'nin Resim Yapmaya Karşı İlgisi ve Harita

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanlığı'na Prof. Dr. M. Öcal Oğuz Seçildi

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Birleşmiş Milletlere bağlı olarak 1946 yılında kurulmuştur. Türkiye, Birleşmiş Milletlerin hazırladığı yasayı imzalayarak bu kuruma üye olan ilk yirmi devlet arasında yer almıştır. UNESCO, üye olan devletler bünyesinde oluşturduğu Millî Komisyonlar aracılığıyla eğitim, bilim ve kültür faaliyetlerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. 2010 yılında UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı seçilen Prof. Dr. Nabi Avcı'nın milletvekili aday olmasıyla birlikte başkan vekilliği görevini yürüten Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü konuk öğretim üyesi Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, 11 Temmuz 2011 tarihinde yapılan seçimde yönetim tarafından aday gösterilmiş ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı seçilmiştir.

Doğumunun 400. Yılında Evliyâ Çelebi Ankara'da

Gizem Sevinç

Evliyâ Çelebi'nin doğumunun 400. yılı UNESCO Anma yılı etkinlikleri kapsamında alındı. Türkiye'de bir çok üniversitede Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme* ile ilgili sempozyumlar ve etkinlikler düzenlendi. Bu etkinliklerden biri 22 Mart 2011'de Bilkent Üniversitesinde yapıldı. Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Konser Salonu'nda düzenlenen, "Doğumunun 400. Yılında Evliyâ Çelebi Ankara'da" başlığını taşıyan etkinliğin ilk bölümünde Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Nuran Tezcan ve Prof. Dr. Semih Tezcan bildirilerini sunarken ikinci bölümde Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Ankara Devlet Klasik Türk Müziği Korosu 17. yüzyıl bestelerinden oluşan bir konser verdi.

Etkinlik kapsamında ilk konuşma Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Semih Tezcan tarafından yapıldı. Uzun yıllardır Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme* üzerine çalışan Tezcan, Robert Dankoff'un *Evliyâ Çelebi Okuma Sözlüğü*'nü "katkılarla" Türkçeye çevirdi ve şu sıralarda öğrencileriyle birlikte *Seyahatnâme*'nin dizin ve konkordans çalışmalarını sürdürmektedir. Tezcan, "Büyük Seyyah, Dâhi Yazar Evliyâ Çelebi" başlıklı konuşmasında Evliyâ Çelebi'nin hayatı, gençliği, kendisine seçtiği doğum tarihi ile ilgili ilginç açıklamalar yaptıktan sonra, Nuran Tezcan'ın Evliyâ Çelebi için kullandığı "sıra dışı yazar" ifadesini bir adım daha öteye götürerek "sıra dışı dâhi yazar" tanımlamasını yaptı ve bunun haklı nedenleri ile ilgili bilgiler verdi.

Evliyâ Çelebi'yi dâhi yapan özelliklerin başında, yeteneklerini amaçları doğrultusunda bilinçli bir şekilde kullanmasını gösteren Semih Tezcan, Evliyâ Çelebi'nin IV. Murad'ın nedimi, musahibi olduğu bilgisini verdi. Halil İnalıcık'ın *NTV Tarih* dergisinin Mart 2011 sayısında yayımlanan, konu ile ilgili makalesinden yola çıkarak, musahiblik görevinin "padişahın her şey hakkında danıştığı

kişi" olduğunu belirtti. IV. Murad gibi "zor" bir padişahın yanında bu görevde bulunmuş olmasını da Çelebi'nin dâhiliğine bir kanıt olarak öne sürdü. Konuşmanın devamında, Evliyâ Çelebi'nin Anadolu'da ve dünyada gezdiği yerlerin bilgisini veren Semih Tezcan, Çelebi'nin Osmanlı Devleti'nden Viyana'ya giden elçilik heyetinde yer aldığını belirtti. *Seyahatnâme*'nin bir "tarih belgesi" olarak değerlendirilmesinin ve bunun edebî bir metin olduğunun gözden kaçırılarak, içinde var olan yanlışların ya da eksikliklerin tespit edilmesi yolunda çalışmaların yapılmasını eleştiren Tezcan, Çelebi'nin Viyana elçilik heyetinde olup olmadığı konusunun da aynı muameleye maruz kaldığını

ve bunun pek çok bilgi gibi başka kaynaklardan aşırma bir bilgi olarak değerlendirildiğini söyledi. Bu görüşün, ortaya çıkarılan son belgelerle çürütüldüğünü söyleyen Semih Tezcan, Avusturyalı araştırmacı Karl Teply'nin bu konu ile ilgili olarak ortaya çıkardığı belgeyi katılımcılarla paylaştı. Elçilik heyetinde bulunanların isimlerinin yazılı olduğu bu belgede Evliyâ'nın da adı geçmekteydi.

Semih Tezcan, Evliyâ Çelebi'nin Pire'de gördüğünü söylediği aslan heykeli ile ilgili bilgilerin de doğruluğunun kanıtlandığını söyledi. İsveçli Türkolog Gunnar Jarring'in ortaya koyduğu bilgileri aktaran Tezcan, sözü geçen heykelin 1688 yılında Venedikliler tarafından savaş ganimeti olarak alındığını, şu an Pire'de böyle bir heykel bulunmadığını, heykelin hâlâ Venedik'te bulunduğunu sözlerine ekledi.

Evliyâ'nın hayalî yolculuklarının da var olduğunu dile getiren Semih Tezcan, bu yolculuklardan birinin de Atlas Okyanusu kıyılarına yaptığını söyledi. Bu geziyi anlattığı bölümde Amerika yani Yeni Dünya'dan gelen yerlilerle konuştuğunu söyleyen ve yerlilerin ağzından "Avrupalıların ülkemi-ze getirdikleri savaşı kınıyoruz" diyen Evliyâ Çelebi'nin bu geziyi yalnızca bu şikâyetleri dile getirmek için anlattığını ve 17. yüzyıl ortasında, Amerika'da nasıl bir kültür kıyımı yaşandığının farkına bile varılmadığı bir dönemde, hiçbir Batılı'nın dile getiremediğini ustaca bir kurguyla anlatabilecek kadar "dâhi" bir yazar olduğunu belirtti.

Evliyâ Çelebi'nin *Seyahatnâme*'yi yazarken, bunu bir görev olarak değil bir sanat yarattığı olarak gördüğünü vurgulayan

Semih Tezcan'ın ardından, Nuran Tezcan etkinliğin ikinci konuşmasını yaptı. Doktora tezinden itibaren, uzun yıllardır Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme* üzerine çalışan ve ilk "Uluslararası Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme* Sempozyumları"ni düzenleyen Nuran Tezcan aynı zamanda Türkiye'de yalnızca Bilkent Üniversitesinde verilen "Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme*" seminer derslerini yürütmektedir. Nuran Tezcan, son

olarak, Robert Dankoff'la birlikte Viyana arşivinde saklı kalmış olan "Nil Haritası"ni gün yüzüne çıkarttı ve yayına hazırladı.

Nuran Tezcan, "Evliyâ Çelebi'nin Ankarası" başlıklı konuşmasında, Evliyâ Çelebi'nin kurgu gücünün ve dil ustalığının en güzel sergilendiği bölümlerden biri olan Ankara seyahatini katılımcılarla paylaştı. Defterdârzâde Mehmed Paşa'nın Erzurum'a beylerbeyi olarak atanması üzerine, onunla birlikte Erzurum'a giden ve böylece 1647 yılında Erzurum üzerinden, Anadolu'ya yaptığı seyahatine başlamış olan Evliyâ Çelebi'nin Ankara'ya geliş macerasını, bu şehirden nasıl etkilendiğini Anadolu'ya yaptığı seyahatine başlamış olan Evliyâ Çelebi'nin

Ankara'ya geliş macerasını, bu şehirden nasıl etkilendiğini anlattı. Özellikle Ankara Kalesi'nden çok etkilenen ve dünya üzerinde buna eş değer güzellikte bir kale olamayacağını söyleyen Evliyâ Çelebi'nin, doğal olarak pek çok hükümdarın bu kaleye sahip olmak istediğini dile getirmiştir. Bu hükümdarlar için yazılmış olan çeşitli dillerdeki yazılarda Ankara Kalesi'nin adının nasıl geçtiğini yazdığı bölümü de aktaran Nuran Tezcan *Seyahatnâme*'nin dilbilimciler için de ne kadar değerli bir kaynak olduğunu bir kez daha kanıtlamış oldu. *Seyahatnâme*'de geçen isimlerin birkaçı ve anlamları şu şekildedir: Ankara, Bizans kaynaklarında Angarya olarak geçmektedir çünkü Ankara Kalesi'nin yapımında yüzlerce işçi sadece ekmek ve su karşılığında çalışmıştır yani angarya bir iş olmuştur. Arap kaynaklarında Kal'a-i Mutabbak (çok katlı kale) olarak geçmektedir. Moğol kaynaklarında Enağra ve Alman kaynaklarında Engüriyyeopol olarak geçmektedir.

Nuran Tezcan'ın aktardıklarına göre Evliyâ Çelebi, Ankara'yı anlatırken; Hacı Bayram Veli türbesini ve camisini, Ankara'daki tekkeleri, medreseleri, hamamları, konakları, uzun çarşuyu ve bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi olan bedesteni iyi bir gözlemlerle anlatmıştır. Bunun yanı sıra Ankara'nın insanlarına ve onların giyim alışkanlıklarına yer vermiş; halkının okumuşluğunu, hocalarının iyiliğini, gençlerinin güzelliğini ve çalışkanlığını övmüştür.

Ankara'nın kerpicinin, paça çorbasının, pastırmasının ve tiftik keçisinden üretilen yününün çok meşhur

olduğundan söz etti. Nuran Tezcan yaptığı konuşmada *Seyahatnâme*'de bu anlatımların geçtiği yerleri katılımcılarla paylaşmış ve Evliyâ Çelebi'nin bunları anlatırken nasıl sanatsal bir dil kullandığına da dikkat çekti.

Nuran Tezcan konuşmasının son bölümünde, Evliyâ Çelebi'nin kurgu yeteneğini en iyi şekilde ortaya koyan bölümlerden biri olan, Hacı Bayram Veli türbesinde geçen ve Er Dede Sultan ile ilgili rüyasını anlatan bölümü dinleyicilere sundu. Nuran Tezcan'a göre Amerika'daki kültür kıyımını anlatmak için Batı Avrupa seyahatini kurgulayan Evliyâ Çelebi, maddi manevi insan gerçeğini ortaya koymak için de bu rüya sahnesini kurgulamıştır.

Büyük bir seyyah olmanın yanı sıra iyi bir hattat ve hafız olan Evliyâ Çelebi aynı zamanda musikiden de çok iyi anlıyor ve Segâh makamı okumaktan çok hoşlanıyordu. "Sıra dışı yazar" için yapılan sıra dışı etkinliğin ikinci kısmında, Şef Cumhur Koca yönetimindeki Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Ankara Devlet Klasik Türk Müziği Korosu 17. yüzyıl bestelerinden örnekler sundu. Sanat ve bilimin bulunduğu etkinlikte dinleyicileri Evliyâ'nın yaşadığı dönemlere götüren koro büyük beğeni topladı. Bir buçuk saat süren konserde koronun icra ettiği besteler şu şekildeydi: Rast Peşrev (Nefir-i Dem Peşrevi), Mâhur Şarkı,

Tekbir, Segâh Yürüksemâi, Segâh Saz Semâi, Dilkeşhaveran Sabah Salâti, Evç İlâhi, Evç İlâhi, Hicaz Hümâyûn Peşrev, Hicaz Hümâyûn Murabba Beste, Hicaz Hümâyûn Ağır Semâi, Bayâti Peşrevi, Bayâti Nakış Ağır Semâi, Gerdâniye Peşrev, Gerdâniye Yürüksemâi, Hüseyinî Mehter.

400. yılın ilk canlı Evliya Çelebi etkinliğine ev sahipliği yapan Bilkent Üniversitesi, 363 yıl önce bahar aylarında Ankara'ya gelen Evliyâ Çelebi'yi ona yakışan bir etkinlikle andı.

* Fotoğraflar: Emre Ünlünen

<sevinc@bilkent.edu.tr>

Aydınlık Gazetesi Ayın Şiirini Seçti

Broy dergisini çıkararak ve uzun süredir çeşitli dergilerde şiir değerlendirmeleri yapan Seyyit Nezir, *Aydınlık* gazetesinde şiirin güncel sorunları etrafında oylumlu bir yazı ile ayın şiirini seçti. Ülkemizde yıllardır şiir adına "anti-şiir"ler yazıldığını, bunun son zamanlarda bir istilaya dönüştüğünü ve bir rant sağlama mekanizması hâline geldiğini vurgulayan yazar, buna karşın yayımlandığı dergiyi onurlandıracak şiirlerin de yok olmadığını belirtmiştir. Ayın şiirini seçerken Nuri Demirci, Nilay Özer ve Müesser Yeniay'ın şiirleri arasında kaldığını, Müesser Yeniay'ın şiirini ise "Ernst Fischer'in sanatı büyü olarak tanımlamasına hak verdiren bir örnek" olarak gördüğünü dile getirmiştir. İşte *Sözcükler* dergisinin Mayıs Haziran 2011 sayısında yayımlanan Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Müesser Yeniay'a ait ayın şiiri:

Gönlümü Temize Çektim Şiir Diye

Gözlerime yeni köyler gösterdim
Sevindirdim

Daha iyi anladım yeryüzünü
Elimle koyduğum gibi buldum
Her yerde kendimi

Yağmura adımı sordum
-Şıp dedi-

Uyudum, karanlık bir su gibi
Döküldü üzerime

Seni büyük hanlarda sordum

Alphan Akgül Tübitak Bursuyla ABD'ye Gidiyor

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünden doktora derecesi olarak mezun olan Alphan Yusuf Akgül, Tübitak 2219 doktora sonrası yurtdışı araştırma bursu almaya hak kazandı. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesinde Yrd. Doç. Dr. (Asst. Prof.) olarak akademik hayatına başlayan Akgül, Eylül 2011/ Eylül 2012 tarihleri arasında Washington Üniversitesi, Seattle'da edebiyat kuramları ve karşılaştırmalı edebiyat alanlarında çalışmalar yapacak. Modern Türk şiiri ve Klasik Osmanlı şiiri ile modern Batı şiiri ve Orta Çağ Batı şiiri arasında, Neoplatonizm bağlamında önemli keşime noktaları tespit eden Akgül, bulgularını, Prof. Dr. Walter G. Andrews ve Asst. Prof. Dr. Selim Sırrı Kuru ile ayrıntılı bir şekilde tartışıp derinleştirmeyi ve elde ettiği sonuçları bir akademik yayına dönüştürmeyi planlıyor.

Evliyâ Çelebi'nin Sözlü Kaynakları Uluslararası Sempozyumu

Yeliz Özay

Evliyâ Çelebi'nin 400. doğum yılı olan 2011 yılı, 35. UNESCO Genel Konferansı'nda UNESCO ile ilişkilendirilen anma yıldönümleri kapsamında kabul edilmiş, yurt içi ve yurt dışında kimi etkinliklerin düzenlenmesi planlanmıştır. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü ve Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü bu etkinlikler kapsamında 25-26 Nisan 2011 tarihlerinde "Evliyâ Çelebi'nin Sözlü Kaynakları" başlıklı sempozyumu düzenlemiştir. Bu sempozyumda, Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme*'nin sözlü kültür araştırmalarındaki yeri ve değerinin folklor, edebiyat, tarih gibi çeşitli disiplinlerden seçkin araştırmacılar tarafından farklı bakış açılarıyla irdelenmesi amaçlanmıştır.

Sempozyumun danışma kurulunda Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen, Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Rıza Ayhan, Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Talât S. Halman yer almıştır. Sempozyumun düzenleme kurulunda Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Semih Tezcan ve Doç. Dr. Nuran Tezcan, Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü Başkan Vekili Dr. Mehmet Kalpaklı ve Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Bölümü Araştırma Görevlisi Yeliz Özay görev almıştır.

Sempozyuma Ankara Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi ve Koç Üniversitesinden akademisyenler

katılmıştır. Bunun yanı sıra yurt dışından, Azerbaycan Millî İlimler Akademisinden, Centre National de la Recherche Scientifique'den, İngiltere Exeter ve Kent Üniversitelerinden, Lübnan Üniversitesinden akademisyenler katılmıştır. İki gün süren sempozyumda yurt dışından altı, yurt içinden on sekiz katılımcı toplam yirmi dört bildiri sunmuştur.

Sempozyumun ilk günü Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, Prof. Dr. Rıza Ayhan ve Prof. Talât S. Halman'ın açış konuşmalarıyla başlamıştır. Sempozyumun açış oturumunda Prof. Talât S. Halman oturum başkanlığı yapmış; Doç. Dr. Nuran Tezcan "Kıylden Kâle Getirmek: Evliyâ Çelebi'nin Kurmacalaştırmada Bir Yöntem Olarak Sözlü Kaynak Kullanması", Doç. Dr. Tansu Açık "Sözlü Kuram Açısından Evliyâ Çelebi" ve Prof. Dr. Metin Ekici "*Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi* Sözlü ve Yazılı Metin İlişkisi" başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır. Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun'un başkanlık yaptığı ikinci oturumda Dr. Mehmet Kalpaklı'nın "*Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi* ve Osmanlı Kültürünün Sözlüğü / İşitselliği" ve Aslı Niyazioğlu'nun "Babalar ve Oğullar: Evliyâ Çelebi Babasını Neden Sözlü Kaynak Olarak Kullandı?" başlıklı bildirimleri yer almıştır.

Sempozyumun birinci gününde, öğleden sonraki ilk oturumda, Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın başkanlığında Rafael Hüseyinov "Salnâmecilik ve Seyahatnâmecilikte Ozan Tipi: Evliyâ Çelebi", Prof. Dr. Nebi Özdemir "Sözlü Kültür Kökenli Kent Belleği ve Kültür Araştırmaları Kapsamında Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme*'sinin Önemi", Khaled Tadmori "*Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nde Trablusşam Şehri ve Mimari Eserleri" başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır. Günün son oturumunda Dr. Mehmet Kalpaklı'nın başkanlığında Gerald MacLean'in "Evliyâ Çelebi, Travel and Travel Writing" ve Dona Landry'nin "Evliyâ Çelebi and Ottoman Enlightenment" başlıklı bildirimleri yer almıştır.

Katılımcılar akşam yemeğini Devlet Konukevi'nde yedikten sonra Gazi Üniversitesi Mimar Kemaleddin Salonu'nda "Bezmârâ Topluluğu Evliyâ Çelebi Döneminin Müziği" konserini dinlemişlerdir.

Sempozyumun ikinci gününün sabah oturumu Merkez Kütüphane Konferans Salonu'nda başlamıştır. Oturuma Prof. Dr. Ahmet Mermer başkanlık yapmıştır. Oturumda Prof. Dr. Semih Tezcan "Başka

Yüreğin Kanı", Jean-Louis Bacqué-Grammont "*Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nde Çeşitli Kaynakların Bir Örneği: Mısır'daki Kuşlar Dağı" ve Hasan Javadi

Tabrizi "*Evliyâ Çelebi'nin İran ve Kafkasya'ya İki Seferi*" başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır. İkinci oturumda Michael D. Sheridan "İfrât-ı kelâm mı, Kizb-i sarîh mi?: *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nde 'Maval' Alt Türüne Bir Bakış", Orhan Kemal Tavukçu "*Seyahatnâme*'de Türkçe Manzumelerin Okunuşuyla İlgili Bazı Dikkatler" ve Ayşe Çamkara "*Müntehabât-ı Evliyâ Çelebi Üzerine Notlar*" başlıklı bildirimlerini, Prof. Dr. Nebi Özdemir'in başkanlığında sunmuşlardır.

Öğleden sonraki ilk oturuma Prof. Dr. Naciye Yıldız başkanlık yapmıştır. Oturumda Prof. Dr. M. Öcal Oğuz "Bir Sözlü Anlatım Tekniği Olarak Evliyâ Çelebi'nin Arasözleri", Yrd. Doç. Dr. Nurettin Gemici "*Evliyâ Çelebi'nin Dinî Referanslarının Sözlü Kaynakları*", Yeliz Özay "Hikâye Anlatıcısı Olarak Evliyâ Çelebi ve *Seyahatnâme*'nin Sözlü Niteliği" ve R. Aslıhan Aksoy Sheridan "Sözlü ve Yazılı Kültür Alanları Arasında Eşiksel (Liminal) Bir Metin: *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*" başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır. Sempozyumun son oturumunda Prof. Dr. Metin Ekici'nin başkanlığında, Fahri Dikkaya "*Evliyâ Çelebi ve Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*", Başak Öztürk Bitik "*Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâmesi*'nde Cem Sultan 'Efsane'si", Esra Bilge "*Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*'nde Sözel Ortam Olarak Kahvehaneler" ve Hilmi Yavuz "*Evliyâ Çelebi, Rasyonalite ve 'Masal Uydurma İşlevi'*" başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır.

Sempozyum, THBMER Müdürü Prof. Dr. M. Öcal Oğuz'un kapanış konuşmasıyla sona ermiştir. Sempozyumdan sonra Altındağ Belediyesi'nin davetiyle Hamamözü'ne gezi düzenlenmiştir.

<oyeliz@bilkent.edu.tr>

Selçuk Üniversitesi Mevlâna Merkezi ve Enstitüsü

“Kitaptan maksat içindeki bilgilerdir”

Mevlâna

Ayaz Ebadi

Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi (SÜMAM), Mevlâna konusunda çalışan kurum ve kuruluşlar arasında şüphesiz ön sıralarda yer almaktadır. Bu doğrultuda SÜ ve SÜMAM 2010 yılında önemli bir başarıya daha imza atmıştır. 22 Ağustos 2010 tarihinde Bakanlar Kurulu onayıyla üniversite çerçevesinde Mevlâna Araştırmaları Enstitüsünün kurulmasına karar verilmiştir. Yüksek lisans ve doktora öğrencisi alabilecek olan enstitü, kuruluşundan itibaren Mevlâna'yla ilgili araştırma ve bilgilendirme konusunda, ulusal ve uluslararası arenada projeler yürütmektedir.

SÜMAM kuruluşundan beri bilimsel çalışmaların yanı sıra Mevlâna konusunda çok önemli yayımlar gerçekleştirmiştir. Bunlardan biri *Mevlâna Araştırmaları* dergisidir. Yılda iki sayı yayımlanan bu dergi, Türkiye'den ve yurt dışından bilim adamlarının, araştırmacıların ve ilgililerin, Mevlâna'nın hayatı, eserleri ve düşüncelerine ilişkin görüş ve yorumlarını, Mevlevîlik kültürü, sanatı ve Mevlevî şahsiyetler üzerine yaptıkları araştırmalarını uluslararası hakemli ve bilimsel bir dergi zemininde değerlendirmekte, bunları okurları ile paylaşmaktadır.

SÜMAM'ın yayınları arasında, Prof. Dr. Kemal Yavuz'un kaleme aldığı iki ciltlik *Mu'îni'nin Mesnevî-i Murâdiyye'si; Mesnevî Tercüme ve Şerhi*, Yrd. Doç. Dr. Ali Temizel'in hazırladığı *Mevlâna Çevresindekiler; Mevlevîlik ve Eserleriyle İlgili Eski Harfli Türkçe Eserler*, Dr. Ekrem Bektaş'ın hazırladığı *Sırr-ı Ma'nevî* gibi eserleri sıralayabiliriz.

Kemal Yavuz, iki cilt olarak hazırladığı, *Mesnevî*'nin bilinen ilk tercüme ve şerhi olan *Mesnevî-i Murâdiyye* adlı eserinde, birinci cildin giriş bölümünde eserin şairi hakkında yapılan araştırmayı ve yazım meselelerini de içeren bilgileri aktardıktan sonra, gramer bölümüne geçmiştir. Bu bölümde *Mesnevî-i Murâdiyye*'nin ses bilgisi ve şekil bilgisi konularına yer verilmiştir. Sözlük bölümünde, hangi dilde olursa olsun eserde geçen sözcükler sıralanmış, anlamları açıklanmıştır. İkinci cildi ise eserin karşılaştırmalı ve transkripsiyonlu metnine ayırmıştır.

Ali Temizel, eserinin önsözünde de belirttiği gibi, Mevlâna, Mevlevîlik, Mevlevîler ve Mevlâna'nın kitapları hakkında Osmanlı döneminde ve yirminci yüzyılın ilk yarısında yetişmiş Mevlevî şahsiyetler, devlet adamları, şairler ve diğer çevreler tarafından telif, tercüme, şerh ve müntahap olarak kaleme alınan eski harfli Türkçe yazma ve basma eserleri ve müelliflerini tespit etmiş ve tanıtmıştır. Bu kitapta, kim tarafından yazıldığı tespit edilemeyen eserlere ve hayatlarıyla ilgili fazla bilgi elde edilemeyen yazarların eserlerine de yer verilmiştir. Dizin bölümünde şahıs ve eser adlarının yanı sıra sık kullanılan Mevlevîlik terimleri, Mevlâna ve *Mesnevi* sözcükleri de sıralanmıştır.

Ekrem Bektaş ise eserinde Mevlâna'nın *Mesnevî*'sinin ilk cildinin ilk manzum tercümesi olan *Sırr-ı Ma'nevî*'yi ele almıştır. Halvetî tarikatına mensup Muhammed Nazmî tarafından 1676 yılında yazılan bu eserin çeviri metninin yanı sıra müellifin

hayatı ve eserleri hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca eserin içerik, dil ve üslup özellikleri üzerinde de durulmuştur.

1985 yılından bu yana Selçuk Üniversitesi Mevlânâ ile ilgili düzenli olarak bilimsel toplantılar, kongre ve sempozyumlar gerçekleştirmektedir. Bugüne kadar sayısı otuzu aşan bu etkinliklerden en az yirmisinin bildirimleri kitap olarak yayımlanmıştır. Bunlardan birisi, *III. Uluslararası Mevlâna Kongresi, Bildiriler* başlıklı kitaptır. Mayıs 2003'te gerçekleştirilmiş olan kongrenin kitabında, Türk ve yabancı bilim adamlarının Mevlâna ile birlikte Ahmet Yesevî, Hacı Bektaş-ı Velî, Yunus Emre ve Sadreddin-i Konevî gibi öncü kişilerin de hayatlarını, tarihsel ve edebî kişiliklerini inceleyen kırk dört makale yer almıştır.

SÜMAM'ın ve enstitünün başında Yrd. Doç. Dr. Nuri Şimşekler bulunmaktadır. *Pir Aşkına, Mevlâna'yı Anlayabilmek, Mevlâna Kültür Merkezi, Aşkın Sultanları ve Mutfakta Pişen Canlar* başlıklı eserler Şimşekler'in Mevlâna ile ilgili yazdığı veya yayına hazırladığı eserler arasında yer almaktadır. *Pir Aşkına* adlı eser Mevlevî Şeyhi Midhat Bahârî Beytur tarafından Mevlâna dostu Feridun Nafiz Uzluk'a gönderilen mektuplardan oluşmaktadır. Kitapta, ilki 16 Haziran 1926 ve sonuncusu 25 Nisan 1956 tarihli eski harflerle yazılmış toplamda yetmiş yedi adet mektup yer almaktadır. Mektuplar iki kişi arasındaki söyleşilerle sınırlı kalmayıp, edebî açıdan da önem taşımakta, Midhat Bahârî'nin sahip olduğu Mevlevî terbiyesini yansıtmaktadır. Kitapta anlatıldığına göre Mevlâna ve *Mesnevî*'den bahsedilince titreyen ve yüzünün rengi değişen Mithat Bahârî'nin ve dostu Feridun Nafiz Uzluk'un kaleme aldıkları mektuplarda manzumelere de sık sık rastlanmaktadır. Kitabın önsözünde, Nuri Şimşekler'in de belirttiği gibi, bu eser Mevlevîliğe geçiş dönemindeki durum ve konum açısından önem taşımaktadır. Şimşekler, *Mevlâna'yı Anlayabilmek* adlı kitabında, Mevlâna'nın hayatı, yetişmesi, düşüncesi gibi konulara değinmiş, Mevlâna'yı okuma biçimi, ona duyulan merak ve ilginin sebepleri, Mevlevîlik ve Mevlevî-haneler, uygulanan ritüeller ve bunların dinî-siyasi ortamlarla ilişkilerini anlatmaya çalışmıştır.

Mevlâna ile ilgili yapılan yayımlar arasında T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yayınladığı beş yeni eser daha bulunmaktadır. Bunlardan dördü, İngilizce çevirilerinin de bulunduğu Türkçe metinler, biri ise yine valiliğin Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen II. Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nın fotoğraflarından oluşan *Dünya İnançları* başlığıyla yayımladığı kitaptır. Valiliğin İngilizce çevirileri de mevcut olan dört ciltlik yayını, bir set hâlinde sunulmaktadır. Bu set sırasıyla şu kitaplardan oluşmaktadır: *Minyatürlerle Hz. Mevlâna ve Ailesi, Can Konağı; Mevlâna Gülşeninde Seyran, Âh Mine'l-Aşk ve Mevlâna'dan Hikâyeler*.

Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Talât S. Halman adı geçen çeviri kitaplar hakkında şu eklemeyi yapmıştır: “Yazık ki İngilizce çeviriler bozuk, yer yer berbattır. Bunca harcamayla basılan bu kitapların İngilizcesinin, ana dili İngilizce olan deneyimli bir editör tarafından denetlenmesi sağlanmalıydı.”

<ebadi@bilkent.edu.tr>

Laurent Mignon Oxford Üniversitesi'ne Gidiyor

Güneş Sezen

Laurent Mignon, Eylül 2002'den beri Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünde görev almış olup, gerek yüksek lisans gerekse doktora düzeyinde pek çok teze danışmanlık yapmıştır. Bilkent Üniversitesinde önceki yıllarda yüksek lisans programında Türk Öyküsü, Türk Romanı, Edebiyat Kuramları ve Türk Edebiyatı (1839-1922) ve doktora düzeyinde Karşılaştırmalı Modern Türk ve Arap Edebiyatı derslerini vermiştir. Derslerine ve tezlerine gösterilen yoğun ilginin de işaret ettiği üzere bölümün önemli ve değerli öğretim üyelerindedir. Mignon, bugüne kadar 19. ve 20. yüzyıl Türk edebiyatı, modern Arap edebiyatı, karşılaştırmalı edebiyat, çeviri ve seyahat edebiyatı üzerine çalışmıştır.

2004 yılında *Pierres et Poètes* adlı bir şiir kitabını yayımlayan Mignon, bunun yanı sıra çeşitli şiir çevirileri de yapmıştır. 2000 yılında Nizar Kabbani'den yaptığı çevirilerden oluşan eseri *Aşkın Kitabı'nın* hemen ardından 2002'de *Gezginin Günlüğü* ve 2003'te *Tigres de papier et Monstres édentés* adlı çeviri eserlerini yayımlamıştır. İnceleme genel başlığı altında değerlendirilebilecek kitapları ise şunlardır: *Çağdaş Türk Şiirinde Aşk, Âşıklar, Mekânlr* (2002) ve *Elifbâlar Sevdası* (2003). Laurent Mignon, 2005'te *Neither Shiraz Nor Paris* adlı çalışmasını ve bir sonraki yıl da *Lettres de Turquie et d'ailleurs* adlı eserini yayımlamıştır. Bu başlık

altında değerlendirilebilecek son eseri ise 2009 yılında yayınlanan *Ana Metne Taşınan Dipnotlar* adlı çalışmasıdır.

Mignon yalnızca Türk edebiyatı değil, karşılaştırmalı olarak diğer edebiyatlarla ilgili de çalışmıştır.

Ayrıca farklı alfabelerle ortaya konmuş olan "Türkçe" edebiyat alanında önemli araştırma ve söylemlere imza atmış ve öncülük etmiştir.

2011-2012 öğretim döneminden itibaren akademik hayatına Oxford Üniversitesinde devam edecek olan Mignon, St. Antony Kolejindeki Ortadoğu Araştırmaları Merkezi ile St. Antony Koleji üyesidir. Oxford Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyeliği ve Şarkiyat Enstitüsünde Türk Dili ve Edebiyatı Birimi Başkanlığı yapacaktır. Mignon, lisans ve yüksek lisans düzeyinde edebiyat, kültür ve Osmanlıca dersleri ve seminerleri verecektir.

Bölüm öğrencileri tarafından çok sevilen Mignon'un gidişi üzüntü ile karşılanmıştır. Kendisinden ders almış ve açtığı yeni yollarla aydınlanmış Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünün öğrencileri olarak kendisine teşekkürü bir borç biliyor ve bundan sonraki akademik hayatında başarılar diliyoruz.

<gsezen@bilkent.edu.tr>

Hilmi Yavuz'un 75. Doğum Günü Kutlandı

Çağdaş Yusuf Akbulut

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Öğretim üyesi, modern Türk şiirinin ustası, anlatı yazarı ve felsefeci Hilmi Yavuz'un 75. doğum günü 20 Nisan 2011 tarihinde TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinde düzenlenen etkinlik ile kutlandı. "Hilmi Yavuz'a Saygı" adı verilen etkinliğe Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Türk Edebiyatı Bölümü Başkanı Prof. Talât S. Halman, TOBB ETÜ Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü'nün değerli akademisyenleri ve öğrencileri katıldı.

Hilmi Yavuz'un biyografisi ve kendisiyle yapılan söyleşilerin yer aldığı belgesel gösterimi ile başlayan programda açılış konuşmasını yapan Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan, öğrenciliğinden itibaren edebiyat eğitimi sırasında Hilmi Yavuz'dan çok şey öğrendiğini söyledi. Hilmi Yavuz için "bir dil ustası" ifadesini kullanan Bilkan, şairin bir daha gündeme gelmesi zor olduğu ileri sürülen klasik şiir kültürü geleneğini yeniden ürettiğinin altını çizdi. Prof. Talât S. Halman ise, "dâhi ve yaşayan en büyük şairlerden biri" olarak tanımladığı Yavuz'un aynı zamanda iyi bir gazeteci, çevirmen, eleştirmen, hiciv ustası ve mükemmel bir öğretmen olduğunu belirterek Yavuz'un çok

yönlü olduğuna dikkat çekti. Şairin kendi dünyası, inançları ve düşüncelerine göre yaşadığını hatırlatan Halman, "75 yaşında olduğunu söylüyor ama ben tekzip ediyorum. Yaş zihin, kalp ve kültür meselesidir. Hilmi Yavuz, Türkiye'de yaşayan en genç insanlardan birisidir" diye konuştu.

Son konuşmacı olarak kürsüye gelen Hilmi Yavuz ise "Şairlerin mutlu olmaları kolay değildir. Ancak böyle

küçük sürprizler olunca, insan sevildiğini, değer verildiğini düşünerek mutlu oluyor" şeklinde konuştu. "Yaş Yetmiş Beş, Yolun Neresi Eder?" başlığını taşıyan kendi köşe yazısına atıfta bulunan Hilmi Yavuz, 75 yıl boyunca sıradan bir yaşam sürdüğünü ve bu süreyi küçük acılar ve küçük mutluluklarla geçirdiğini belirtti. Türkiye'de birey olmanın ancak düşman edinmekten geçtiğini vurgulayan ve bu nedenle dostları kadar düşmanlarının da olduğunu ifade eden Yavuz "Hiçbir grubun, topluluğun mensubu olmadım. Sempatilerim olmuştur ama mensubu olmadım. Bu nedenle daima yalnız olmuştumdur. Söylenmesi gereken ne varsa söylediğimi düşünüyorum" diyerek sözlerini noktaladı.

"Hilmi Yavuz'a Saygı" programı, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı ve TOBB ETÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin şairin şiirlerinden örnekler sunması ile son buldu. Hilmi Yavuz, Bilkent Türk Edebiyatı Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora derslerini, seminer ve konferanslarını, televizyon ve radyo programcılığını, düşünce ve eleştiri yazılarını ve şiir alanındaki eserlerini sürdürüyor.

<cyusuf@bilkent.edu.tr>

İmkânsız Özerklik Üzerine

Arzu Erekli

Yüksek lisans ve doktora eğitimini Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünde tamamlayan Yalçın Armağan'ın, doktora tezine dayanan kitabı, *İmkânsız Özerklik, Türk Şiirinde Modernizm* başlığıyla İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Armağan, eserinin ön sözünde modernizm kavramıyla ne anlatmak istediğini, kavramın sorunlarını ve muğlaklığını; İkinci Yeni şiiri ve "modern şiir" merkezinde yaygın edebiyat söyleminin açmazlarını ve "görmezden geldiklerini" sorguluyor. Üç ana bölüm ve çeşitli alt başlıklardan oluşan çalışma, "Modernlik, Modernizm ve Türkiye" adlı birinci bölümde "üşengeç okur" için mükemmel bir literatür taraması ve eleştirisi sunarken, "meraklı okur" için zihinde yeni sorular uyandırmayı başarıyor. Kitabın bütününe hâkim olan eleştirel okuma "Modernizmi tanımla(ma)mak" (28) bölümünde kavramın ve göndermelerinin sorgulanmasından sonra, "Estetik özerklik" (31) ve "Yokluk tespiti'nin ötesine geçmek" (36) başlıkları altında Türkiye modernleşmesi, bu konuda çalışan yazarlara yapılan atıflar ve içi doldurulmuş kavramsallaştırma ile gözler önüne seriliyor.

Türkiye modernleşmesi içinde, estetik tepkileri üç başlık altında toplayan yazar, bu başlıkları modernizmi okumada parametre olarak kullanıyor. "Divan edebiyatı'nın icadı", "Halk edebiyatının keşfi" ve "Estetik özerklik karşıtlığı" bölümleri, "Türkiye'nin modernleşme sürecinde ortaya çıkan arzuları ve kaygıları görmemize olanak sağl[ıyor]" (151). Namık Kemal gibi öncüllerin metinleriyle inşa edilen, Cumhuriyet döneminde savları güçlendirilen genel edebiyat söylemi, Nurdan Gürbilek gibi eleştirmenlerin düşünceleriyle birlikte tartışılırken, Hilmi Yavuz'un Türk modernleşmesini edebiyat üzerinden okuduğu derslerde izlenen metodun kitapta kullanıldığı, Bilkent tedarikatından geçmiş okuyucular tarafından fark edilecektir. Bu yöntem, metinlerin seçilmesinde, sıralanmasında kullanılmış; yazarın manifestolar, şairler, şiirler üzerine özgün tespitleriyle birleşince çoğu akademik çalışmanın "anlaşılmaz uzaklığından" sıyrılmış ve okunabilirliği, anlaşılabilirliği artmıştır.

Yazar da metninde "anlaşılma" üzerinden kurulan edebiyat hedefinin, Ahmet Haşim, Nazım Hikmet, Garip, İkinci Yeni ve başka şairlerin isimleriyle, Türkiye modernleşmesi bağlamında okunmasını salık veriyor. "Modern Edebiyatın İnşası" adlı bölümün ikinci alt başlığı olan "Modernizmi Hece'lemek : "Ne Başımızda Fes Ne Şiirimizde Aruz" (61) bölümüyle dönemler ve şairlere odaklanan yazar, kitabın bundan sonraki bölümlerinde tarihsel bir sırayla, anlaşılma, bireyleşme veya bireyleşmemek, hikâyeleştirme ya da değişik biçimler denemek gibi çabaları olan şairleri örnekleyerek, Türk modernizmine ve edebiyatla ilişkileneşmesine dair bir yargıya ulaşır: Türkiye'de kendine özgü nitelikleri olan bir modernlik deneyimi yaşanmıştır. Estetik özerklik karşıtlığının belirleyici olduğu Türkiye'deki bu süreçte, özerklik karşıtlığı yalnızca edebiyatla sınırlı değildir. Türkiye modernleşmesinin inşa etmeyi arzuladığı öznde de, özerklik temel değer olarak kabul edilmez. Dolayısıyla bu kitapta şiir bağlamında yapılan tartışma yalnızca edebiyat için bir sorun değildir ve kültürün tamamında analiz edilmesi gereken bir nitelik taşır (157-58).

"Özerklik karşıtlığı", metinlere ve modernleşme tarihine yeni bir bakış sunmakta ve Armağan'ın örneklerle güçlendirdiği ve içini doldurduğu bu kavramla yeni okuma biçimlerini müjdelemektedir.

<arzu@bilkent.edu.tr>

Türk Şiirinde Taşra

Ruken Alp

Yüksek lisans ve doktora derecesini Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünden alan Selim Temo, Ağustos 2009'dan bu yana Mardin Artuklu Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanlığı yapmaktadır. Temo hâlen, İngiltere'deki Exeter Üniversitesinde, Arap ve İslam Çalışmaları Enstitüsünün Kürt Çalışmaları Merkezinde konuk öğretim görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Selim Temo'nun Agora Kitaplığı tarafından yayımlanan *Türk Şiirinde Taşra* adlı kitabı, doktora derecesini almaya hak kazandığı, "Türk Şiirinde Taşra: 1859-1959" başlıklı tezine dayanıyor. Doktora tezini "yeni bilgi ve verilerle" (xv) zenginleştirerek bu çalışmayı oluşturduğunu belirten yazar, "taşra"nın Türkçe şiirde ne anlama geldiğini, nasıl ifade edildiğini ve edebiyat odağında merkez-taşra ilişkisini irdeliyor. "Türk şiirinde" taşra olgusunun, şiirin kendi tarihi ve özerkliği içinden bakılarak incelendiğinde, kendisinden başka ve kendisine yakın kavramlarla ilişkili olduğunu ifade eden yazar, bu anlamda edebî merkez, vatan, mülk, memleket, kenar, ülke, diyar, Rûm-Rûmî, Anadolu gibi olguların, şiirdeki taşra ilgisinin ortaya çıkışı, işleniş ve dönüşümünü anlamak için önemli olduğuna işaret ediyor (2-3). Temo, bu çalışmanın, alanında bir "ilk" olduğuna ve bu alanda geniş bir literatür bulunmadığına değinerek, araştırma nesnesinin, tarihsel seyriyle koşut bir şekilde ilerlediği için, mevcut ve belli bir edebiyat eleştirisi kuramı kullanmadığı gibi, herhangi bir metne de yaslanmadığını ifade ediyor (4-5).

"Giriş" bölümünde, çalışmanın kapsamı ve yöntemi konusunda bilgi veren ve divan şiirinde taşra gibi temel noktalara değineceğini belirten Temo, iki bölümden oluşan çalışmasının "Memleketten Vatana" başlıklı birinci bölümünde, 1859-1922 yılları arasında yayımlanmış şiirleri inceleyerek, bu şiirlerdeki vatan ve taşra ilgisi üzerinde durmuştur. Bu bölümdeki alt başlıklarda anlatıcının konumu, şiirlerdeki izlekler ve "şairlerin mekân algılama biçimleri, kullandıkları imajlar ve imajların dönüşümü" (49) ile Namık Kemal, Recaizâde Mahmut Ekrem, Abdülhak Hâmid, Muallim Naci, Rıza Tevfik ve Mehmet Emin Yurdakul gibi şairlerin şiirlerini incelemiştir.

"Vatandan Memlekete" başlığını taşıyan ikinci bölümdeyse, 1923-1959 yılları arasında yayımlanan şiirlerdeki "taşra ilgisi"ne (3) odaklanmıştır. Türk şiirinin, hem siyasal durumdan etkilendiğini hem de özerkliğini korumak istediğini belirten Temo, bu durumun en önemli göstergelerinden birinin "Cumhuriyetle birlikte dayatılan estetik algının çok erken dönemde kendi karşıtını ortaya çıkarması" (190) olduğunu ifade etmiştir. Bu bölümde Faruk Nafiz Çamlıbel, Ömer Bedrettin Uşaklı, Kemalettin Kâmi Kamu, Cahit Külebi, Fazıl Hüsni Dağlarca, Ceyhan Atuf Kansu, Bedri Rahmi Eyuboğlu, Oktay Rifat gibi şairlerin şiirlerini incelemiştir.

Türk Şiirinde Taşra, edebiyatın diğer disiplinlerle ilgili yönlerinin açığa çıkarılması; siyaset, sosyoloji, tarih gibi alanlarla edebiyat arasındaki karşılıklı etkileşimin ortaya konması, "merkez" in ve dolayısıyla "taşra"nın edebiyattaki etkilerinin irdelenmesi açısından dikkate değer bir çalışmadır.

<rukenalp@bilkent.edu.tr>

Öykü ve Şiir Dergisi: *Lacivert*

Aslı Yerlikaya

Lacivert dergisi, Ocak 2005'ten bu yana yayın hayatına kesintisiz olarak devam etmektedir. Derginin sloganı olan "Aslolan Edebiyattır" düşüncesi şüphesiz, derginin bugünlere taşınmasında büyük rol oynamaktadır. İki ayda bir yayımlanan Ankara merkezli derginin Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Tümay Çobanoğlu'dur. Derginin Danışma Kurulunda Alper Akçam, Ayla Kutlu, Esengül Kutkan, Nizamettin Uğur; Yayın Kurulunda ise Ayşegül Tercan, Fevziye Alper, Fulya Bayraktar, Sofya Kurban ve Tümay Çobanoğlu yer almaktadır.

Lacivert dergisinin Mayıs-Haziran aylarına ait son baskısı olan 39. sayısı raflarda yerini almıştır. Derginin genel görünüşüne bakıldığında dergiyi konu başlıklarına göre şu şekilde sıralamak mümkündür: "Söyleşiler", "Dosya", "Eskilerden", "Dünya Edebiyatı", "Şiir" ve "Öykü".

Derginin bu sayısında yer alan söyleşilerden ilki Türkan Yeşilyurt'un Arzu K. Ayçiçek'le, ikincisi Nezihe Altuğ'un Zafer Doruk'la, üçüncüsü ise Tümay Çobanoğlu'nun "Selah Özakin ve Firuz Kutsal" ile yaptığı söyleşilerdir.

Derginin son sayısının dosya konusu "Japon Edebiyatı"dır.

Türkiye ve Yakın Asya ile ilgili eserler veren Japon yazar Etsiko Shindo'nun "Etsiko'dan Mektup", Boğaziçi Üniversitesinde Asya Çalışmaları Merkezinde araştırmalarını sürdüren Erdal Küçük Yalçın'ın "Yıkım, Umut ve Japon Ruhuna Üzerine", Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim üyesi Ayşe Nur Tekmen'in "Japonya'da Edebiyat", Erciyes

Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Başkanı Ali Volkan Erdemir'in "Japon Şiiri" başlıklı yazıları yer almaktadır. Ayrıca Ali Volkan Erdemir'in "Haikumsular", Yelda Karataş'ın "Haikularım", Ayşegül Tercan'ın "Ayva Güllü" adlı şiirleri bu yazıların devamında yer almaktadır.

Bu şiirleri Japon edebiyatıyla ilgili diğer yazılar takip etmektedir. Sofya Kurban'ın "Haruki Murakami", Japon edebiyatının en tanınmış yazarlarından Mori Ogai'nin Tsuyoshi Sugiyama tarafından çevrilen "Takase-bune" adlı yazısı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü doktora öğrencisi Esin Esen'in "Wa Ülkesinin Kadınları", Japon yazarlardan Akutagawa Ryunosuke'nin Hasan Nas çevirisiyle "Sihir", Turhan Doğan'ın "Japonca", Ayfer Niğdelioğlu'nun "Kiraz Çiçekleri Zamanı Geldi. Japon Edebiyatı Konuşalım mı?" başlıklı yazıları bulunmaktadır.

Derginin "Eskilerden" bölümünde ise Melih Cevdet Anday'ın "Kardelenler" adlı şiirine yer verilmiştir. "Dünya Edebiyatı Köşesi"nde yazar, ozan, çevirmen, gazeteci, tiyatro eleştirmeni Dezső Kosztolányi'nin "Szabadka (bugün: Subotica-Sırbistan) 1885- Budapeşte 1936" adlı yazısı yer almaktadır.

Kanat'ın bu sayısı baskıya girerken *Lacivert*'in Temmuz-Ağustos 2011 40. sayısı yayımlandı.

<asli_yerlikaya@hotmail.com>

Şiir Ortamında Yeni Soluk: *Şiirden* Dergisi

Müesser Yeniay

Edebiyat ortamımıza *Şiirden* dergisiyle yeni bir soluk geldi. İki ayda bir yayımlanan *Şiirden* dergisinin ilk sayısı Eylül-Ekim 2010 tarihinde çıktı. Derginin yayın kurulunda Celâl Soycan, Metin Cengiz, Yavuz Özdem, Kenan Yücel, Volkan Hacıoğlu, Müesser Yeniay, Kader Sevinç yer alıyor.

Şiirden dergisi, Digraf Yayınları tarafından kitabı yayımlanmış şair ve yazarların da buluşma yeridir. Derginin genel yayın yönetmeni olan Metin Cengiz, derginin amaçlarından söz ederken, genel olarak Türkiye'de yayımlanan şiir dergilerinin ürün dergisi olduğunu, şiirin asli sorunları konusunda katkı sunacak teorik tartışmaların yeterli olmadığını, *Şiirden* dergisinin bu sorunu üstlenmek, şiir teorisi konusunda çitayı yükseltmek için çıkarıldığını belirtiyor.

İlk beş sayısı yayımlanan derginin şimdiye kadar olan dosya konuları şunlardır: "Toplumsallık, Deneysellik, İslamcılık ve Şiir", "Dergiler, Yıllıklar, Şiirde Eleştiri", "Modern Şiirde Anlam ve Anlamlandırma", "Modern Şiir, Ülkemizdeki Yazılma Süreci ve Şiir Ortamı". Dergide Hilmi Yavuz, Özdemir İnce, Ali Günvar, Yavuz Özdem, Metin Kaygalak, Sabit K. Bayıldırın, Sennur Sezer, Semih Gümüş, Selim Temo, Mehmet Can Doğan, Doğan Özlem, Nizamettin Uğur, Mahmut Temizyürek, Gerard Augustin, Murat Üstübal, Ömer Erdem gibi pek çok şair ve

yazarın düşüncelerine yer verildi. Yavuz Özdem, Celâl Soycan, Metin Cengiz, İsmail Mert Başat, Kenan Yücel dergiye şiir eleştirisi konusunda katkıda bulundular. Metin Cengiz, "Günümüz Genç Şiirinin Durumu", "Şiirde Eleştirinin Durumu", "Modern Şiir ve Anlam Sorunu", "Dilin Güçleri" başlıklı aydınlatıcı eleştiri yazıları kaleme aldı. Kenan Yücel'in verili olanı ters yüz eden, Şeref Bilsel ve Gonca

Özmen şiiri üzerine incelemeleri edebiyat dünyasında yankı uyandırdı. Onur Akyıl, "Şiirin Kayıp Defteri" adı altında genç şairlerden gelen ürünleri değerlendirdi. Müesser Yeniay, *Hürriyet Gösteri, Sözcükler, Kitaplık, Özgür Edebiyat* ve *Varlık* dergileriyle, dergilerin amaçlarını, durumlarını ortaya koyan söyleşiler yaptı. Volkan Hacıoğlu, Emerson, Philip Larkin, Annelisa Addolarato gibi dünya şairlerinden çevirilerle katkıda bulundu.

Derginin son sayısında dosya konusu "Siyaset ve Şiir İlişkisi" olarak belirlendi. Metin Cengiz "Siyaset Şiirin Neresindedir" adlı yazısıyla konuya açıklık getirmeye çalıştı, ayrıca derginin ilerleyen sayfalarında Süreyya Berfe ile Yücel Kayıran şiirini inceledi. Yavuz Özdem ise "Şiirde Tasvir, Betimleme ve İmge" adlı denemesiyle dergide yer aldı. Kenan Yücel, Kadir Aydemir şiirlerine eğildi. Müesser Yeniay, Oktay Rifat'ın "Mısır Dönüşü" adlı tarihsel göndermeleri olan şiirini yakın okumaya tabi tuttu. Volkan Hacıoğlu, George Santayana'dan "Şiirin Öğeleri ve İşlevi" adlı bir yazıya yer verdi.

Şiirden dergisi, ortaya koyduğu yeni bakış açılarıyla şiir dünyamıza katkıda bulunmaya devam ediyor.

<muesser@bilkent.edu.tr>

Gelibolulu Mustafa Âlî Çalıştayı

Hilal Gaye İnce

1541-1600 yılları arasında yaşayan ve hem Osmanlı Devleti'nin divan kâtiibi hem de tarihçi, yazar ve şair kimliğiyle eserler veren Gelibolulu Âlî'yi anmak ve eserlerini ele almak üzere 28-29 Nisan 2011 tarihlerinde bir çalıştay düzenlendi. Türk Dil Kurumunun ve Gazi Üniversitesi'nin birlikte düzenlediği "Uluslararası Gelibolulu Mustafa Âlî Çalıştayı" Türk Dil Kurumu Konferans Salonu'nda gerçekleşti. Çalıştay, doktorasını Gelibolulu Mustafa Âlî üzerine yapmış olan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen'in konuşması ile başladı. İsen'in ardından Gazi Üniversitesi Rektör Danışmanı Prof. Dr. Aydın Karapınar, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Halûk Şükrü Akalın ve Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak açılış konuşmalarında, çalıştayın amacı ve görevi ile ilgili görüş ve önerilerde bulundular.

Çalıştayın ilk günündeki birinci oturum, Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü Başkan Vekili Dr. Mehmet Kalpaklı yönetiminde yapıldı. Oturumda Prof. Dr. Mustafa İsen "Bir Biyografi Ustası Olarak Gelibolulu Âlî" adlı makalesini, Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünden Prof. Dr. Serpil Bağcı ise "Âlî'nin Sanatkarları" adlı çalışmasını sundu. Leiden Üniversitesinden Prof. Dr. Joannes Schmidt "Mustafa Âlî of Gallipoli on Friendship" başlıklı makalesiyle oturuma katıldı.

İkinci oturum ise Bilkent Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Kireççi başkanlığında yapıldı. Oturuma, Viyana Üniversitesinden Prof. Dr. Edith Ambros "Geleneksel 'Ben' ile Bireysel 'Ben' Çelişkisi ve Gelibolulu Mustafa Âlî", Gazi Üniversitesinden Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak "Yazarının Beyanı Dışında Bir Sebep-i Telif Kurgusu: *Mecmau'l-Bahreyn*", Muğla Üniversitesinden Prof. Dr. Ali Akar "Bir Dil İçerisi Çeviri Metni Olarak *Mirkad'ül-Cihad*" adlı bildirileriyle katıldılar.

Son oturum ise, Hacettepe Üniversitesinden Doç. Dr. Fatma Sabiha Kutlar başkanlığında toplandı. Freie Üniversitesinden Prof. Dr. Rana V. Mende Altaylı "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mevâ'idü'n-Nefâ'is fî Kavâ'idü'l-Mecâlis* Eserinde Adab-ı Muâşeret", Cumhuriyet Üniversitesinden Prof. Dr. Mehmet Arslan "Âlî'nin *Surnâmesi*'nin Diğer Surnâmeler Arasındaki Yeri", Süleyman Demirel Üniversitesinden Prof. Dr. Menderes Coşkun ve Dr. Osman Durmuş "Gelibolulu Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'da Türkçeyi Bir Yabancı Gibi Yanlış Kullanması", Chicago Üniversitesinden Prof. Dr. Hakan Karateke "Âlî'nin Dillere Bakışı", Dokuz Eylül Üniversitesinden Prof. Dr. Mehmet Şeker "Âlî'de Dinî Literatüre Hâkimiyet ve Din Anlayışı", Çukurova Üniversitesinden Doç. Dr. Muna Yüceol Özezen "Türk Kültüründe ve Türk Edebiyatında Hilye ve Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Hilyetü'r-ricâl'i*" adlı bildirimlerini sundular. Çalıştayın ilk günü, bu oturumun ardından sona erdi.

Çalıştay'ın ikinci gününde, ilk oturum Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi olan Doç. Dr. Nuran Tezcan'ın başkanlığında başladı. Oturumda Fatih Üniversitesinden Prof. Dr. Mehmet İpşirli "Âlî ve Selanikî: Çağdaş İki Tarihçinin Tenkit Tarzı, Üslûbu ve Anlayışı Üzerine Gözlemler", Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesinden Doç. Dr. Mustafa Eravcı "Mustafa Âlî *Nusret-nâme*'sinde Safevî İdeolojisi", Gazi Üniversitesinden Prof. Dr. Tufan Gündüz "Gelibolulu Âlî'de Osmanlı-Safevî İlişkileri", Erzincan Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. Faris Çerçi "III. Mehmet Döneminde Yönetim Hataları ve Âlî'nin Bu Konudaki Bazı Görüşleri" adlı bildirimlerini sundular.

Çalıştayın son oturumunda Prof. Dr. Mustafa İsen ve Prof. Dr. İbrahim Aksoyak iki günün değerlendirmesini yaptılar. Akademisyenlerin, lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin ve araştırmacıların katıldığı çalıştayın "uluslararası" olarak düzenlenmiş olması, Gelibolulu Mustafa Âlî üzerine araştırma yapan dünya çapındaki pek çok uzmanın bir araya gelmesini sağlamıştır.

<ince@bilkent.edu.tr>

Benden Önce Bir Başkası

Nurseli Gamze Korkmaz

Nurdan Gürbilek'in, Metis Yayınları'ndan çıkan *Benden Önce Bir Başkası* adıyla bir araya getirdiği denemeleri, Mart 2011'de okuyucuyla buluştu. Kitapta yer alan yazılardan "Tanpınar'da Hasret, Benjamin'de Dehşet", "Bitmeyen Çıracılık: Benjamin ile Tanpınar'da Kayıp ve Kurtarma" başlığıyla Victoria R. Holbrook'a Armağan'da; "Babalar ve Ustalar", *Büyümenin Türkçe Tarihi*'nde; "Büyük Tıkanma", *Virgül*'ün 118. sayısında; "Batı'nın Cinsiyeti", "Avrupa'nın Cinsiyeti: Uysal Bakire, Yutucu Dişi, Fetihçi Oğul" başlığıyla *Türkiye'de İktidarı Yeniden Düşünmek*'te; "Kapalı Kapıdaki Çatlak", *Yeni yazı*'nın 4. sayısında daha önce yayımlanmıştı. Kitapta, bu yazıların yeniden gözden geçirilmiş biçimleri ve daha önce hiç yayımlanmamış olan "Kafka'nın Böceği" ve "İkizini Öldürmek" başlıklı yazılar yer alıyor.

Benden Önce Bir Başkası, yazarının ifadesiyle "Bir yazarı başka bir yazarın ışığında okuyan denemelerden oluşuyor" (9). Buna göre Gürbilek, kitapta yer alan "Kafka'nın Böceği"nde, Kafka'nın *Dönüşüm*'ünü Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza*'sı; "Babalar ve Ustalar"da, Oğuz Atay'ın "Babama Mektup"unu Kafka'nın *Babama Mektup*'u; "Büyük Tıkanma"da, Tanpınar'ın günlüklerini Dostoyevski'nin *Yeraltından Notları*;

"Tanpınar'da Hasret Benjamin'de Dehşet"te, Tanpınar'ın *Beş Şehir*'ini Benjamin'in *Pasajlar*'ı; "İkizini Öldürmek"te Peyami Safa'nın "Şark Nedir?"ini Cemil Meriç'in *Bu Ülke*'si; "Batı'nın Cinsiyeti"nde, Cemil Meriç'in *Bu Ülke*'sini Edward Said'in *Şarkiyatçılık*'ı ışığında okuyor. Kitaptaki son yazı olan "Kapalı Kapılar Ardında"da ise, Gürbilek, Orhan Koçak ve Adorno'yu birlikte okumuş. Bu yazılar, bir yandan ele aldıkları yazarlar ve eserlerle, diğer yandan da okuma perspektifleriyle birbirine bağlanan denemelerdir. Bu nedenle kitapta yer alan yazıların organik bir bütünlüğü olduğu söylenebilir.

Nurdan Gürbilek yaptığı ikili okumalarda, ele aldığı eserlerin birinin özgün diğerinin ise kopya olduğunu göstermeyi değil, her iki eserde ele alınan fikrîsel-biçimsel problemleri karşılaştırmayı amaçladığını söylüyor: "Kendinden önce ortaya atılmış problemlerle nasıl bir ilişki kuruyor yapıt? O problemin yerine nasıl kendi problemini geçiriyor? Ya da bazen nasıl o problemin gerisine düşüyor?" (10). Gürbilek'in kitaptaki denemelerle amaçladığı şey, bir yandan Julia Kristeva'nın metinlerarasılık kavramını diğer yandan da Harold Bloom'un *Etkilenme Endişesi*'ni hatırlatıyor. Gürbilek, "Babalar ve Ustalar"da bu iki kavrama değinerek metinlerarasılığın, kimi zaman eğlenceli bir oyuna dönüşse de, zaman zaman kaygı nedeni de olabileceğini söylüyor (59). Yine de, bu denemelerde meseleyi ne tam olarak metinlerarası ilişkiler bağlamında ne de Harold Bloom'un kastettiği anlamda edebî etkilene biçiminde ele alıyor. Bu yazılar, yukarıda da değinildiği gibi ele alınan iki eser arasında yapılan karşılaştırmalara dayanıyor.

Okuyucu, Nurdan Gürbilek'in *Benden Önce Bir Başkası* adlı kitabında dikkatli bir okurun ve titiz bir araştırmacının zevkle okunan denemelerini bulacaktır.

<nurseli@bilkent.edu.tr>

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi

Yayın Sahibi: Bilkent Üniversitesi adına A. Kürşat Aydoğan
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Talat S. Halman

Yardımcı Editörler: Banu Güzelderen Durgunay, Hilal Gaye İnce,
Seda Uyanık, Müesser Yeniay
Dizgi: Gizem Sevinç

Yönetim Yeri: Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Merkezi
İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, kat 2, no: 247-249
06800 Bilkent, Ankara

Tel: 0 (312) 290-2317 / 290-1056
Faks: 0 (312) 266-4059
e-posta: temerkez@bilkent.edu.tr
<http://www.bilkent.edu.tr/~kanat/>

Yayının Türü: Yaygın Süreli Yayın
(Yılda 3 kez yayımlanan haber bülteni)
Basıldığı Yer: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Tic. A.Ş.
Beytepe no:3, 06800 Ankara
Tel: 0 (312) 266-4410
Basıldığı Tarih: 14 Temmuz 2011

ISSN: 1302-8332

Kapak Resmi: Maya Kulenovic